

Diggaa mun digimatkaa: Unelmieni digitaalinen kasvun kansio -koonti (5/2017)

Maria Alanko
Jyväskylän yliopisto

“Vain taivas rajana”: Digitaalisuuden tuoma lisäarvo ja mahdollisuudet

Lähes kaikki työntekijät mainitsi digitaalisuuden mahdollistavan monipuolisemman sisällön lisäämisen kasvun kansioon. Erityisesti esiin nostettiin videoiden sekä äänitteiden lisääminen. Näiden erilaisten multimediumuotojen koettiin mahdollistavan monipuolisemman dokumentoinnin: esimerkkinä mainittiin lasten näytelmien sekä kertomusten autenttisempi taltiointi. Digitaalista dokumentointia eivät rajoita tulostamiselle asetetut määrärajoitukset, eikä se luo “tarvetta täyttää tyhjää sivua.” Näin digitaalisen kasvun kansion täyttäminen nähtiin osassa vastauksista perinteistä kansiota vaivattomampana.

“Digillä tehtynä saa myös kuva/äänimateriaalit lisättyä. Helppo ottaa ulos, leikkeihin, jumppasaliin, retkille yms mukaan. Päivämäärät pysyy kuosissa. Ja faktahan on että näitä kasvun kansioita on kirjoitettu hämärässä nukkarissa polven päällä, koneen kans tämäkin epäkohta poistuu. Paperit ei joudu vahingossakaan hukkaan kun ne ois koneella. Ja ei tarvii tulostaa kuvia eri toiminnoista.”

Monipuolisuuden lisäksi digitaalisuuden koettiin lainauksen mukaisesti ennen kaikkea helpottavan kasvun kansio työskentelyä. Digitaalisen kasvun kansion säilytyksen nähtiin olevan helpompaa kuin perinteisen kasvun kansion. Se ei vie tilaa, ei pölyty, eikä voi kadota vahingossa. Dokumentit pysyvät myös helpommin järjestyksessä. Katoamisen sijaan digitaalisen kasvun kansion huomautettiin olevan kuitenkin helppo tuhota yhdellä klikkauksella.

Osa työntekijöistä näki digitaalisuuden mahdollisuutena sekä tuomana lisäarvona sen toimimisen lapsen oman oppimisen välineenä. Opittaviksi taidoiksi mainittiin muunmuassa itsearviointitaidot sekä tv-taidot. Lisäksi digitaalisuuden koettiin lisäävän kasvun kansion roolia lapsen oppimisen havainnoinnin sekä arvioinnin välineenä. Muutama työntekijä toi esille digitaalisuuden mahdollistavan kasvun kansion toimimisen myös kasvattajan oman kasvun ja kehittymisen havainnointivälineenä. Digitaalisen kasvun kansio -työskentelyn nähtiin kehittävänsä myös työntekijän sekä vanhempien tv-taitoja.

Digitaalisuuden tuoma helppous koettiin myös sen käyttämisen nopeudessa ja siirrettävyydessä: päivittäminen onnistuu siinä hetkessä, kun dokumentoitava asia tapahtuu, oli se metsäretkellä, päiväkodilla tai perheen kotona. Kasvun kansion ei enää digitaalisuuden myötä koettu olevan sidottu tiettyyn paikkaan. Tämän nähtiin lisäävän vanhempien roolia ja osallisuutta kasvun kansio -työskentelyssä. Digitaalisuuden nähtiin tarjoavan mahdollisuuden kasvatuskumppanuuden vahvistamiselle. Vanhempien osallisuuden vahvistumisen lisäksi digitaalisuuden koettiin mahdollistavan lapsen päiväkotiarjen sekä

oppimisen tulemisen näkyvämmäksi vanhemmille. Muutama työntekijä nosti esille digitaalisuuden mahdollistavan S2 perheille molemminpuolisen kulttuurin esittelyn.

Vanhemman osallisuuden lisäksi digitaalisuuden koettiin lisäävän lasten osallisuutta oman kasvun kansionsa rakentamisessa. Digitaalisen työskentelyn koettiin olevan lapselle luontevaa.

Monipuolisista vastauksista huolimatta kaikille vastanneille työntekijöille ei ollut selvää, mitä digitaalisuuden tuoma lisäarvo ja mahdollisuudet voisivat olla. Osa vastanneista ei myöskään kertonut mitä esteitä digitaalisuus heidän mielestään voi kasvun kansio-työskentelyyn tuottaa.

Digitaalisuuden esteet

Työntekijöistä enemmistö nosti digitaalisuuden tuottamaksi esteeksi sekä vanhempien että työntekijöiden omat puutteelliset tvt-aidot ja mahdollisen kielteisen asenteen digitaalisuutta kohtaan. Vanhempien kuvattiin voivan olla haluttomia harjoittelemaan digilaitteiden käyttöä sekä kyseenalaistavan lapsen tietojen tallettamisen digitaaliseen muotoon. Työntekijöiden puolestaan kerrottiin voivan kokea digitaalisen kasvun kansio-työskentelyn työläänä. Ratkaisuksi tämän esteen ylittämiseen esitettiin riittävä perehdytystä koko henkilökunnalle.

Toisena tärkeänä asiana esteiden näkökulmasta nostettiin esille digitaalisuuteen liittyvät lupa- sekä tietosuoja-asiat: kenellä on lupa lasten kansioihin, mistä tiedetään, kuka materiaalia voi katsella. Haasteeksi koettiin tilanteet, joissa vanhemmat eivät anna lupaa tehdä lapselle digitaalista kasvun kansiota. Pohdintaa tuotti myös kuvauslupa-asiat: kuinka kuvata lapsia tai muokata kuvia niin, etteivät ne lapset näy kuvissa, joille eivät vanhemmat ole antaneet kuvauslupaa.

Vastauksissa esitettiin konkreettisia toiveita digitaalisen portfolio työskentelyn pilotoinnille:

“Mielestäni on tärkeää että, saadaan riittävä koulutus, menettelytapa-ohjeet, tieto ja tarvittavat lupalomakkeet tietosuojaan liittyen ennen kuin digitaalista kasvunkansiota aletaan toteuttaa päiväkodissa”

Lisäksi enemmistö nosti esille digitaalisuuden esteeksi laitteet: niiden saatavuuden niin perheissä kuin päiväkodissa, niiden ajanmukaisuuden ja toimivuuden. Vastauksissa esitettiin kysymyksiä siitä, kuinka digiportfolio työskentelyn tulisi toimia, jos ryhmässä on 24 lasta ja käytössä ainoastaan 1-2 iPadiä. Laitteiden vähyyden koettiin myös haittaavan lasten omatoimista kasvun kansion selailua ja esittelyä kavereille. Vaikka kasvun kansio on digitaalisuuden myötä yleisesti ottaen helpommin saatavilla missä vain, voi se olla vaikeammin saatavilla päiväkodissa.

Työntekijöiden huolet digitaalisuuden esteistä liittyivät myös kasvun kansion konkreettisiin ominaisuuksiin. Kasvun kansion alustan pelättiin olevan liian vaikea, kankea ja

monimutkainen käyttää. Lisäksi esteeksi nähtiin se, ettei kasvun kansio välttämättä toimisi kaikilla laitteilla jouhevasti, eikä siirtyisi lapsen mukana esimerkiksi muuton yhteydessä kunnasta toiseen erilaisten sähköisten järjestelmien vuoksi.

Vaikka digitaalisuuden tuomaksi mahdollisuudeksi koettiin käytön helppous ja nopeus, koki muutama työntekijä digitaalisuuden esteeksi henkilökunnan rajallisen ajan työskentelyyn perehtymiseen sekä itse työskentelyyn. Monipuolisen dokumentoinnin vastapainona digitaalisuuden luomaksi esteeksi koettiin se, etteivät kaikki dokumentit olisi enää autenttisia. Esimerkiksi lapsen piirustukset ja askartelut näkyisivät kasvun kansiossa kuvina ja videoina, eivätkä alkuperäisinä tuotoksina.

Unelmien digitaalinen kasvun kansio

Noin viidesosa vastanneista ei kuvaillut unelmien digitaalista kasvun kansiota. Lähetetyissä vastauksissa unelmien mukaista digitaalista kasvun kansiota kuvailtiin sekä siihen lisättävien sisältöjen, sen käyttöön liittyvien seikkojen että sen rakenteen näkökulmasta. Unelmien kasvun kansiota pohtiessa esitettiin konkreettisia ehdotuksia siitä, miten sen rakentamista voitaisiin toteuttaa päiväkodissa sekä siitä millaisia ominaisuuksia siinä voisi olla.

Arjen kiireeseen soveltuvat ominaisuudet

Unelmien kasvun kansion toivottiin olevan alusta, jonka käyttö sujuisi helposti millä tahansa digilaitteella ja käyttöjärjestelmällä. Useimmiten esitettiin toiveita siitä, että kasvun kansiota olisi helppo käyttää iPadillä sekä älypuhelimella. Näin sitä voisi helposti päivittää missä tahansa. Työntekijöiden mukaan parhaimmillaan kasvun kansion tekemiseen käytettäviä toimivia ja ajanmukaisia laitteita olisi runsaasti saatavilla ja lapsella olisi mahdollisuus itsenäisestikin palata selaamaan omaa kasvun kansiotaan esimerkiksi iPadilla.

Kasvun kansiota unelmoitiin selkeänä ja helppokäyttöisenä alustana. Vastauksissa esitettiin ideoita, että kasvun kansiossa olisi helppo luoda erilaisia ryhmiä tai valita listasta kenelle lisättävä sisältö lisätään. Siihen olisi myös helppo lisätä monipuolisesti erilaisia materiaaleja. Materiaalia olisi helppo muokata esimerkiksi sumentamalla kuvauskieltoisten lasten kasvot kuvista ennen niiden julkaisemista. Materiaalin lisäämisen tulisi olla helppoa sekä kasvattajille, vanhemmille että lapselle itselleen.

Unelmien digitaalinen kasvun kansio säilyisi verkossa päiväkotiajan jälkeenkin ja sen poistaminen vahingossa ei olisi mahdollista.

Eräissä vastauksissa unelmien digitaalinen kasvun kansio olisi rakenteeltaan blogimainen ympäristö, jossa päivitykset näkyisivät aikajärjestyksessä, niihin voisi laittaa asiasanoja ("tageja"), joiden avulla eri sisältöalueisiin liittyvät päivitykset olisivat helposti löydettävissä. Lapsen olisi mahdollista muokata kansion ulkoasua.

Yhdessä lapsen asialla

Unelmien digitaalinen kasvun kansio toisi lapsen näkyväksi niin päiväkodin kasvattajille kuin myös hänen omille vanhemmilleen. Digitaalisen kasvun kansion unelmoitiin lisäävän vanhemman osallisuutta kasvatuskumppanuudessa. Unelmien digitaalinen kasvun kansio mahdollistaa kaikkien lapsen läheisten ihmisten, erityisesti vanhempien, osallisuuden lapsen elämässä. He voisivat lisätä kasvun kansioon materiaalia kotona ja loma-aikoina sekä kommentoida kansion muita materiaaleja. Vanhemmille annettaisiin kasvun kansion täydentämiseen liittyviä tehtäviä. Esimerkiksi syksyllä heitä voisi pyytää täydentämään "meidän perhe" osiota.

Vastauksissa nostettiin esille S2-perheet. Unelmana olisi, että vanhemmat voisivat toimia kasvun kansio -työskentelyssä omalla äidinkielellään. Alustassa oleva kääntäjä-ominaisuus tukisi vanhempien ja henkilökunnan välistä vuorovaikutusta.

Unelmien digitaalinen kasvun kansio olisi tukena lapsen vasu-keskusteluissa tuoden näkyville lapsen osaamisen, mielenkiinnonkohteet, tavoitteet, oppimisen ja kehityksen. Se voisi olla jopa osa lapsen vasua. Se myös tukisi lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta, kun sen avulla esimerkiksi lapsen tekemisiä voisi tarkastella dokumenttien avulla jopa päivittäin kotona. Digitaalinen kasvun kansio olisi vanhempien tarkasteltavissa ja päivitettävissä reaaliaikaisesti. Yksi vastaajista esitti vision siitä, että vanhemman tekemästä uudesta päivityksestä voisi tulla viesti ryhmän puhelimeen, jolloin sitä voitaisiin tarkastella mahdollisesti heti lasten kanssa.

Mukana arjessa - "luonnollinen osa suunnitelmallista toimintaa"

Vastauksissa esitettiin konkreettisia ideoita kasvun kansio -työskentelyn helpottamiseksi. Ensinnäkin siihen tutustumiseen ja tekemiseen toivottiin rauhallista aikaa. Kasvun kansion rakentaminen voisi olla säännöllistä ja luonnollinen osa toimintaa esimerkiksi jokaisella lapsella oma kasvun kansio -päivänsä tai ryhmän toiminnassa kerran viikossa kasvun kansio -päivä. Säännöllisyyttä tukisi yhdessä sovitut toimintatavat ja dokumentoinnin pelisäännöt. Kasvun kansiota rakennettaisiin arjessa yhdessä lapsen kanssa.

Toisekseen jokaisen tiimin jäsenen toivottiin saavan koulutusta digitaaliseen kasvun kansio -työskentelyyn, jotta jokainen pystyisi osallistumaan kansioden rakentamiseen yhdessä lasten kanssa. Konkreettisenä toimintamallina esitettiin omahoitajamalli, jossa jokainen työntekijä olisi vastuussa hänelle osoitettujen lasten kasvun kansioden rakentamisesta yhdessä kyseisten lasten kanssa.

"Lapsen elämän tarina"

Useimmissa vastauksissa unelmien digitaalinen kasvun kansio kuvailtiin lapsen näköiseksi "kirjaksi" tai "tarinaksi", jonka sisältöön lapsi saisi itse vaikuttaa. Sitä kuvailtiin muistoksi, joka kulkee mukana läpi koko elämän. Se olisi lapsen omaisuutta. Se rakentuisi monipuolisesti erilaisista sisällöistä, kuten äänestä, videoista, kuvista ja teksteistä.

Rakenteelle olisi jonkinlaiset yhtenäiset yhdessä sovitut suuntaviivat, mutta lapsi rakentaisi itse sen sisällön.

Osa visioi digitaalisen kasvun kansion keräävän yhteen kaikki lapsen tiedot ja kokoavan siten eheän sekä kattavan kokonaiskuvan lapsesta. Esimerkkinä esitettiin, että lapsen terveystiedot laitettaisiin neuvolasta kansioon.

Pedagogiset suuntaviivat

Unelmien kasvun kansiossa olisi vastaajien mukaan yhteinen linjaus, kuten sisällysluettelo tai runko, joka ohjaisi täydentämään kansiota ja auttaisi tekemään lapsen kasvun ja oppimisen näkyväksi. Valmis runko kertoisi, mitä esimerkiksi eri ikäkausina olisi hyvä dokumentoida. Toimintaa ei suunniteltaisi kasvun kansioita varten vaan kasvun kansiot olisivat luonteva osa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa.

Sisällysluettelon/rungon esimerkkeinä esitettiin vasun sisältöalueet sekä seuraavia otsikoita/kansioita:

- minä
- perheeni
- mielenkiinnonkohteeni
- vahvuuksiani
- leikit
- haastattelut
- kaverit / minä ystäväieni kanssa
- projektien ja ilmiöiden dokumentaatiot (esim. kuvataide, tieteelliset kokeet..)

Kasvun kansion rakentaminen pohjautuisi yhdessä lapsen kanssa keskusteltuihin oppimistavoitteisiin. Lapsen kotona tapahtuvaa dokumentointia varten voisi keskustellen yhdessä vanhempien kanssa sopia jonkin dokumentoinnin fokuksen.

Kasvun kansion pedagogisuus näkyisi siinä, että kasvattaja voisi tehdä kuvauksen pedagogiikasta esimerkiksi projektista, joka tulisi näkyviin jokaiselle projektiin osallistuneelle lapselle. Kasvun kansio toimisi parhaimmillaan suunnittelun sekä arvioinnin tukena sekä uutena työkaluna havainnoida lapsen kehitystä ja oppimista entistä kokonaisvaltaisemmin.